

The Taxpayers' Understanding of Public Sector Accountability (Including Public Sector Responsiveness, Government Financial Transparency, Balanced and Surplus Budgets, Effective Information Disclosure, and Public Participation) on Taxpayers' Voluntary Compliance Behavior

Vahab Rostami^{*1}, Zahra Khayam haghghi², Golriz Motazedi³, Mojtaba Dalir⁴

High lights

- Taxpayers' understanding of public sector accountability increases voluntary tax compliance.
- Public sector accountability increases voluntary tax compliance.
- Government fiscal transparency increases voluntary tax compliance.
- A balanced government budget increases voluntary tax compliance.
- Effective dissemination of information by the public sector increases voluntary tax compliance.
- Public sector engagement with citizens increases voluntary tax compliance.

1. Department of Accounting, Payame Noor University, Tehran, Iran.
2. Department of Accounting, Payame Noor University, Tehran, Iran. (zahra khayamhaghghi@yahoo.com).
3. Department of Accounting, Zanjan Branch, Islamic Azad University, Zanjan, Iran. (motazedigolriz@iau.ac.ir).
4. Department of Accounting, Payame Noor University, Behshahr, Iran. (m_dalir1360@yahoo.com).

Corresponding Author:

Vahab Rostami

Email: Vahab.rostami@pnu.ac.ir

Received: 2025/07/19

Accepted: 2025/10/01

How to Cite:

Rostami, V; Khayam Haghghi, Z; Motazedi, G; Dalir, M; (2025). The Taxpayers' Understanding of Public Sector Accountability (Including Public Sector Responsiveness, Government Financial Transparency, Balanced and Surplus Budgets, Effective Information Disclosure, and Public Participation) on Taxpayers' Voluntary Compliance Behavior, *Governmental Accounting*, 12 (22), 179-196.

ABSTRACT

Purpose: The present study seeks to trace taxpayers' perception of public sector accountability, including (public sector accountability, government financial transparency, balanced and surplus budget, effective dissemination of information, and public participation of the government) on the voluntary compliance of taxpayers' behavior.

Research Method: The statistical population of this study consists of taxpayers and owners of businesses and industries in Fars province and the time range of this study is 2025. Due to the lack of accurate statistics about population size, Cochran's formula for unknown population size was used to determine the sample size. Accordingly, the sample size was calculated to be 384 people. Finally, 400 questionnaires were distributed and examined among all people in the population. From the distributed questionnaires, with repeated follow-up by the researcher, 267 complete and usable questionnaires were obtained.

Findings: It was observed that there is a significant positive and significant correlation between all independent variables including (public accountability of the government, financial transparency of the government, balanced and surplus government budget, effective dissemination of information, interaction of the government with citizens, and public participation) with the dependent variable of the research (voluntary compliance of taxpayers' behavior) at the 99% confidence level. Also, the coefficients and the level of significance obtained from regression tests confirm the results of the correlation coefficient and the taxpayers' perception of the The accountability of the public sector and its subdivisions has a significant impact on the voluntary compliance of taxpayers' behavior.

Conclusion Originality and its Addition to Knowledge: Voluntary compliance of taxpayers' behavior refers to tax compliance and the public's commitment to fulfilling the necessary requirements for tax declaration and payment. Public opinion expects their government to be financially responsible, and for this purpose, they demand administrative soundness, transparency, effective dissemination of information, holding public hearings, and providing accountability reports so that the performance of government officials who have access to public resources can be evaluated.

Keywords: Government Accountability to Taxpayers, Transparency of Government Information Delivery, Voluntary Compliance of Taxpayers' Behavior.

JEL Classification: M40, H21.

INTRODUCTION

In any economic system, taxation is one of its most crucial components. The expansion and diversification of economic activities on one hand, and the scale of creation and expansion of public services, social security, and the extension of government commitments in economic and social fields, along with efforts to achieve economic growth and fair income distribution, have made the payment and collection of taxes a matter of paramount importance. Effective financial accountability is essential for tax compliance behavior. Financial accountability is the cornerstone of good governance, manifesting itself through increased public responsiveness, financial transparency, and so on. As a vital element of public governance, financial accountability provides the basis for the proper management of limited national resources, financial sustainability, and ensuring greater public accountability. Financial accountability is synonymous with government accountability, meaning that those responsible for formulating and implementing policies must be obliged to provide explanations for their actions or inactions to all citizens. Accordingly, the present study examines taxpayers' perceptions of public sector financial accountability and its effect on tax compliance behavior. Considering that the non-payment of taxes by business owners in societies creates serious risks for governments which can ultimately lead to reduced investment in infrastructure, education, and health, etc., and affect the country's economic development because the reduction in government revenue due to non-compliance can make it difficult for governments to finance public expenditures such as employee salaries, health services, education, and infrastructure. This may subsequently lead to public distrust and dissatisfaction, as a reduction in revenue renders the government unable to provide quality and sufficient public services, and the tax burden is unfairly shifted onto the shoulders of other individuals and companies, particularly low-income groups, thus increasing the class gap.

HYPOTHESE

Voluntary compliance behavior of taxpayers refers to tax compliance and the

public's adherence to the necessary requirements for declaring and paying taxes. This concept is related to reporting the amount of tax liability to the competent tax authorities according to the relevant tax laws and regulations. Tax compliance is the process of taxpayers fulfilling their civic duty by paying taxes and providing the necessary documentation to ensure that tax evasion has not occurred. If the government is not financially accountable and cannot provide essential infrastructure for taxpayers, the full implementation of compliance, or even requesting voluntary compliance from citizens, will be challenged. The theoretical basis for this issue rests on Fiscal Exchange Theory, which states that the provision of public expenditures through the supply of public goods and services can create an incentive for voluntary tax compliance. This theory emphasizes that governments can increase the level of tax compliance by providing quality public goods and services and making them accessible to the people. Based on the aforementioned points, the research hypotheses are stated as follows:

H1: Government public responsiveness positively affects taxpayers' voluntary compliance behavior.

H2: Government financial transparency positively affects taxpayers' voluntary compliance behavior.

H3: The provision of a balanced and surplus government budget positively affects taxpayers' voluntary compliance behavior.

H4: Effective information disclosure by the government positively affects taxpayers' voluntary compliance behavior.

H5: Government interaction and public participation positively affect taxpayers' voluntary compliance behavior.

METHODOLOGY

The present study is applied research using a survey method. The necessary data to test the research hypotheses were collected through a questionnaire based on a five-point Likert scale: Strongly Agree (5), Agree (4), Neutral (3), Disagree (2), and Strongly Disagree (1). The questionnaires comprised two sections: the first section included gender, age, work experience, and education level, and the second section included specialized questions for each variable, which will be fully

introduced later. It is worth noting that Cronbach's Alpha was used to measure the reliability of the questionnaires, and the results showed that the Cronbach's Alpha values for all questionnaires were above 0.7, indicating acceptable reliability. The statistical population of this research consists of taxpayers, business owners, and industries in Fars Province, and the time frame for this research is the year 1404 (Solar Hijri calendar, corresponding to 2025/2026). Simple random sampling was used to select the sample. Due to the lack of precise statistics on the population size, Cochran's formula for an unknown population size was used to determine the sample size. Accordingly, a sample size of 384 people was calculated. To reduce Type I errors (false rejection) and Type II errors (false acceptance) and increase the test power, 400 questionnaires were distributed and examined among all members of the population. In total, out of the 400 distributed questionnaires, after repeated follow-ups by the researcher, 267 people (66%) fully completed the questionnaires. Pearson correlation coefficient and regression analysis using the Ordinary Least Squares (OLS) method were employed to analyze the data generated from the questionnaire distribution. The statistical procedures were performed using SPSS version 22, EVIEWS version 12, and Excel 2019 software.

FINDINGS

The correlation matrix between the independent and dependent variables showed a significant positive correlation between all independent variables (Government Public Responsiveness, Government Financial Transparency, Balanced and Surplus Government Budget, Effective Information Disclosure, Government Interaction and Public Participation) and the dependent variable (Taxpayers' Voluntary Compliance Behavior) at a 99% confidence level. Therefore, all research hypotheses are not rejected at the 99% confidence level. To confirm the reliability and validity of the correlation coefficients, regression analysis was subsequently used. The results of the first hypothesis indicated that all independent variables (Government Public Responsiveness, Government Financial Transparency, Balanced and Surplus

Government Budget, Effective Information Disclosure, Government Interaction and Public Participation) have a positive and significant effect on the dependent variable (Taxpayers' Voluntary Compliance Behavior) at the 99% confidence level. Therefore, all research hypotheses are not rejected at the 99% confidence level.

DISCUSSION AND CONCLUSION

Voluntary compliance behavior of taxpayers refers to tax compliance and the public's adherence to the necessary requirements for declaring and paying taxes. Public opinion expects their government to be financially accountable; to this end, they demand administrative integrity, transparency, effective information disclosure, holding public hearings, and submitting accountability reports so that the performance of government officials who have access to public resources can be evaluated. If governments are perceived as responsible and accountable, more individuals will voluntarily pay their taxes, which reduces the need for coercion and tax collection costs. Governments can increase taxpayers' voluntary compliance behavior in tax collection and revenue generation by increasing transparency in information provision, which affects the level of taxpayers' understanding of public sector accountability. Several factors influence the tax compliance of individuals and organizations. These factors can be broadly divided into individual factors and systemic factors. Individual factors include perceptions of tax fairness, trust in government, tax awareness, and individual attitudes and values. Systemic factors include the efficiency of the tax system, tax laws and regulations, and the quality of services provided by the tax administration organization. If individuals believe that the tax system is fair and that taxes are collected equally from everyone, their likelihood of tax compliance is higher. Trust in the government and confidence that taxes are being used properly and for public purposes play a significant role in tax compliance. When taxpayers have a correct understanding of the government's responsibility for public responsiveness to the people, they will certainly act voluntarily to submit their correct information to determine

the accurate business tax liability. In fact, when it is clearly communicated how the government will spend its revenues transparently, taxpayers will cooperate more in paying taxes and avoid tax evasion. The results obtained are consistent with the results of studies such as Ousirim (2023), Ebrahimian et al. (1396 SH), Zagha et al. (2025), and Ugar et al. (2023). It is suggested that the government create an environment for cooperation and voluntary behavior among taxpayers and business owners by providing accurate information about its activities to the

general public, thereby increasing their trust in this area so that more individuals voluntarily pay their taxes, which in turn reduces the need for coercion and tax collection costs. Legislators can motivate taxpayers' voluntary behavior by enacting laws regarding government accountability for revenues generated through taxes and creating facilities in those same businesses to somehow compel the government to provide accurate information to taxpayers, thus demonstrating government accountability to taxpayers through the establishment of tax justice.

درک مالیات دهندگان از مسئولیت‌پذیری بخش عمومی شامل (پاسخگویی بخش عمومی، شفافیت مالی دولت، بودجه متوازن و مزاد، انتشار مؤثر اطلاعات و مشارکت عمومی دولت) بر انطباق داوطلبانه رفتار مالیات‌دهندگان

وهاب رستمی^{۱*}، زهرا خیام حقیقی^۲، گلریز معتضدی^۳، مجتبی دلیر^۴

نکات برجسته

- درک مالیات دهندگان از مسئولیت‌پذیری بخش عمومی انطباق داوطلبانه رفتار مالیات‌دهندگان را افزایش می‌دهد.
- پاسخگویی عمومی بخش عمومی، انطباق داوطلبانه رفتار مالیات‌دهندگان را افزایش می‌دهد.
- شفافیت مالی دولت، انطباق داوطلبانه رفتار مالیات‌دهندگان را افزایش می‌دهد.
- بودجه متوازن دولت، انطباق داوطلبانه رفتار مالیات‌دهندگان را افزایش می‌دهد.
- انتشار مؤثر اطلاعات توسط بخش عمومی، انطباق داوطلبانه رفتار مالیات‌دهندگان را افزایش می‌دهد.
- تعامل بخش عمومی با شهروندان، انطباق داوطلبانه رفتار مالیات‌دهندگان را افزایش می‌دهد.

چکیده

موضوع و هدف مقاله: پژوهش حاضر در پی ردیابی درک مالیات دهندگان از مسئولیت‌پذیری بخش عمومی شامل (پاسخگویی بخش عمومی، شفافیت مالی دولت، بودجه متوازن و مزاد، انتشار مؤثر اطلاعات و مشارکت عمومی دولت) بر انطباق داوطلبانه رفتار مالیات‌دهندگان است. روش: جامعه آماری این پژوهش را مودیان مالیاتی و صاحبان مشاغل و صنایع در استان فارس تشکیل می‌دهند و محدوده زمانی این پژوهش سال ۱۴۰۴ است. با توجه به عدم وجود آمار دقیق در مورد اندازه جمعیت، از فرمول کوکران برای اندازه جمعیت ناشناخته برای تعیین حجم نمونه استفاده شد. بر این اساس، حجم نمونه ۳۸۴ نفر محاسبه شد. در نهایت ۴۰ پرسشنامه بین کلیه افراد جامعه توزیع و مورد بررسی قرار گرفت. در مجموع از پرسشنامه‌های توزیع شده، با پیگیری‌های مکرر توسط پژوهشگر، ۲۶۷ پرسشنامه کامل و قابل استفاده دریافت شد.

یافته‌ها: مشاهده شد که بین همه متغیرهای مستقل شامل (پاسخگویی عمومی دولت، شفافیت مالی دولت، بودجه متوازن و مزاد دولت، انتشار مؤثر اطلاعات، تعامل دولت با شهروندان و مشارکت عمومی) با متغیر وابسته پژوهش (انطباق داوطلبانه رفتار مالیات‌دهندگان) در سطح اطمینان ۹۹ درصد همبستگی مثبت و معنادار چشمگیر وجود دارد. همچنین ضرایب و سطح معناداری حاصل از آزمون‌های رگرسیون نیز تایید کننده نتایج ضریب همبستگی است و درک مالیات دهندگان از مسئولیت‌پذیری بخش عمومی و زیر مجموعه‌های تاثیر چشمگیری بر انطباق داوطلبانه رفتار مالیات دهندگان دارد.

نتیجه‌گیری: انطباق داوطلبانه رفتار مالیات دهندگان به تمکین مالیاتی و پایبندی عموم مردم نسبت به انجام الزامات لازم برای اظهار و پرداخت مالیات اشاره دارد. افکار عمومی انتظار دارند که دولتشان از نظر مالی مسئولیت‌پذیر باشد، بدین منظور خواستار سلامت اداری، شفافیت، انتشار مؤثر اطلاعات، برگزاری جلسات استماع عمومی و ارائه گزارش‌های پاسخگویی هستند تا عملکرد مسئولان دولتی که به منابع عمومی دسترسی دارند، مورد ارزیابی قرار گیرد.

واژه‌های کلیدی: پاسخگویی دولت به مودیان، شفافیت ارائه اطلاعات دولت، انطباق داوطلبانه رفتار مالیات دهندگان. طبقه‌بندی موضوعی: M40، H21.

۱. گروه حسابداری، دانشگاه پیام‌نور، تهران، ایران.
۲. گروه حسابداری، دانشگاه پیام‌نور، تهران، ایران. (zahrakhayamhaghighe@yahoo.com)
۳. گروه حسابداری، واحد علوم و تحقیقات زنجان، دانشگاه آزاد اسلامی، زنجان، ایران. (motazedigolriz@iau.ac.ir)
۴. گروه حسابداری، دانشگاه پیام‌نور، واحد بهشهر، بهشهر، ایران. (m_dalir1360@yahoo.com)

نویسنده مسئول:
وهاب رستمی
رایانامه:

Vahab.rostami@pnu.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۴/۲۸

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۷/۰۹

استناد به مقاله:

رستمی، وهاب؛ خیام حقیقی، زهرا؛ معتضدی، گلریز؛ دلیر، مجتبی، (۱۴۰۴)، درک مالیات دهندگان از مسئولیت‌پذیری بخش عمومی شامل (پاسخگویی بخش عمومی، شفافیت مالی دولت، بودجه متوازن و مزاد، انتشار مؤثر اطلاعات و مشارکت عمومی دولت) بر انطباق داوطلبانه رفتار مالیات‌دهندگان، حسابداری دولتی، ۱۲ (۲۲)، ۱۷۹-۱۹۶.

مقدمه

و با صداقت، نقش امانت‌داری خود را ایفا می‌کند. این دولت اطلاعات را آزادانه، شفاف و به‌طور کامل در اختیار عموم می‌گذارد و هیچ فضایی برای تردید و ابهام باقی نمی‌گذارد (اوسیریم، ۲۰۲۳). دولت مسئولیت‌پذیر بسیار قابل اعتماد بوده و سطح بالایی از سلامت رفتاری (امانت‌داری) را از خود نشان می‌دهد که این امر موجب اعتماد شهروندان و در نتیجه تقویت نگرش تمکین داوطلبانه مالیاتی در آن‌ها می‌شود. سطح پایین تمکین مالیاتی را نمی‌توان از عدم مسئولیت‌پذیری مالی دولت جدا دانست. این ایده وجود دارد که دولت باید نسبت به نیازهای شهروندان از منظر مالی، مسئولیت‌پذیر باشد تا تمکین داوطلبانه به پرداخت مالیات توسط مودیان عادی افزایش یابد. با توجه به مطالعاتی که انجام شده است عوامل گوناگونی برای اجتناب از پرداخت مالیات بیان شده است، که همگی به مودیان مالیاتی بازمی‌گردد، اما اهمیت پاسخگویی عمومی، مسئولیت‌پذیری مالی و شفافیت مالی دولت را نمی‌توان نادیده گرفت (آدی‌ایه و اوتوسانیا^۴، ۲۰۱۵).

زمانی که دولت‌ها و مقامات مالیاتی، پاسخگو نبوده و اطلاعات ارائه شده آن‌ها شفاف نباشد و دچار فساد شوند، این امر احتمالاً بر تمکین مالیاتی مودیان تأثیر می‌گذارد (ابراهیم و احمد^۵، ۲۰۱۷ و فاضلی و همکاران، ۱۳۹۳). این موضوع نشان می‌دهد که نبود مسئولیت‌پذیری مالی در حاکمیت می‌تواند بر نگرش مردم نسبت به امور مالیاتی اثرگذار باشد. مشاهده شده است که اغلب افراد و واحدهای اقتصادی با درآمد چشمگیر، به دلیل نبود مسئولیت‌پذیری مالی، ضعف پاسخگویی، کمبود شفافیت مالی و ناکارآمدی در مدیریت و اداره امور مالیاتی، اقدام به فرار و اجتناب مالیاتی می‌کنند (جوشی^۶ و همکاران، ۲۰۱۴). بخش عمومی ممکن است در این زمینه‌ها با چالش‌هایی مواجه بوده و نگرانی‌های فزاینده‌ای درباره پاسخگویی و شفافیت مالی در سطوح دولت، ناشی از برداشت عمومی نسبت به بی‌مسئولیتی مالی دولت در تمامی سطوح، به وجود آمده است. از مطالب فوق می‌توان نتیجه گرفت که حضور ملموس دولت در توسعه زیرساخت‌ها و ارزیابی مثبت مردم از ارائه مؤثر خدمات می‌تواند موجب افزایش میزان تمکین داوطلبانه مالیاتی شود (اوسیریم، ۲۰۲۳).

بر این اساس، مطالعه حاضر بر ادراک مودیان از مسئولیت‌پذیری مالی بخش عمومی و اثر آن بر رفتار تمکین

در هر نظام اقتصادی، مالیات یکی از مهمترین عناصر آن نظام محسوب می‌شود. گسترش و تنوع فعالیت‌های اقتصادی از یک سو، میزان ایجاد و گسترش خدمات عمومی، تأمین اجتماعی و گسترش تعهدات دولت در زمینه‌های اقتصادی و اجتماعی و تلاش برای دستیابی به رشد اقتصادی و توزیع عادلانه درآمد، پرداخت و وصول مالیات را به موضوعی با اهمیت فراوان تبدیل کرده است (خداری و همکاران، ۱۴۰۳). در ادبیات پیشین مانند اوسیریم^۱ (۲۰۲۳) پیشنهاد شده است که مسئولیت‌پذیری مالی مؤثر برای رفتار تمکین مالیاتی بسیار ضروری است. کاستلانگر^۲ و همکاران (۲۰۱۳) تمکین مالیاتی را میزان پایبندی افراد به وظایف شهروندی خود در چارچوب قوانین مالیاتی توصیف می‌کنند، این تمکین می‌تواند هم از جانب مراجع ذیصلاح مالیاتی الزام‌آور باشد و هم به صورت داوطلبانه توسط اشخاص حقیقی یا حقوقی مشمول مالیات انجام شود. گفته شده که رفتار تمکین مالیاتی مودیان زمانی بهبود می‌یابد که دولت از نظر مالی مسئولیت‌پذیر باشد. این استدلال به نظر می‌رسد بر این نکته تأکید دارد که شفافیت مالی و پاسخگویی عمومی برای ترویج تمکین داوطلبانه مالیاتی اهمیت دارند (اوسیریم، ۲۰۲۳). مسئولیت‌پذیری مالی ستون اصلی حکمرانی خوب است و این موضوع خود را در قالب افزایش پاسخگویی عمومی، شفافیت مالی و غیره نشان می‌دهد. به عنوان یک عنصر حیاتی در حکمرانی عمومی، مسئولیت‌پذیری مالی زمینه مدیریت صحیح منابع محدود کشور، پایداری مالی و تضمین پاسخگویی بیشتر عمومی را فراهم می‌سازد. مسئولیت‌پذیری مالی مترادف با پاسخگویی دولت‌ها است که به این معناست که افرادی که مسئول تدوین و اجرای سیاست‌ها هستند باید ملزم به ارائه توضیحاتی درباره اقدامات یا کوتاهی‌های خود به کل شهروندان باشند (آدی‌ایه^۳ و همکاران، ۲۰۱۶).

یک دولت مسئولیت‌پذیر از نظر مالی، بودجه‌ای را پیشنهاد می‌دهد که ضمن اینکه پایدار بوده، بر پایه استطاعت مالی دولت تنظیم شده باشد. چنین دولتی با استفاده صحیح و محتاطانه از منابع و اتخاذ تصمیمات مالی به‌صورت شفاف و مسئولانه، در چارچوب امکانات خود زندگی می‌کند. به طور مشابه، فرد یا دولت بسیار پاسخگو در تمامی امور خود شفافیت دارد چرا که تمام قوانین، مقررات و رویه‌ها را دقیقاً رعایت می‌کند و ذهنی باز دارد. دولت پاسخگو و مسئول، در مقابل مردم پاسخگوست

4. Adeyeye, Otusanya.
5. Ibrahim, Ahmad.
6. Joshi.

1. Osirim.
2. Kastlunger.
3. Adeyeye.

مالیاتی می‌پردازد. با توجه به اینکه عدم پرداخت مالیات از سوی صاحبان مشاغل در جوامع، خطرات جدی برای دولت‌ها ایجاد می‌کند که در نهایت می‌تواند منجر به کاهش سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌ها، آموزش و بهداشت و غیره شود و بر توسعه اقتصادی کشور تاثیرگذار است، زیرا کاهش درآمد دولت در اثر عدم تمایل مودیان می‌تواند تأمین مالی هزینه‌های عمومی مانند حقوق کارمندان، خدمات بهداشتی، آموزش و زیرساخت‌ها را برای دولت‌ها دشوار کند که در نهایت ممکن است عدم اطمینان مردم به دولت و نارضایتی آنها را به دنبال داشته باشد، زیرا با کاهش درآمد، دولت قادر به ارائه خدمات عمومی با کیفیت و کافی نخواهد بود و توزیع بار مالیاتی به طور ناعادلانه بر دوش سایر افراد و شرکت‌ها، به ویژه گروه‌های کم‌درآمد افتاده و شکاف طبقاتی را افزایش می‌دهد، بنابراین بحث راجع به انطباق رفتار داوطلبانه مودیان مالیاتی با توجه به رصد دقیق مشاغل با استفاده از ابزارهای مختلف و حساسیت دولت به پرداخت صحیح و عادلانه مالیات توسط مشاغل، بررسی این موضوع که نقش خود دولت در انطباق رفتار داوطلبانه مودیان مالیاتی چیست، از اهمیت و ضرورت بالایی برخوردار است. در ادامه ساختار پژوهش ابتدا مبانی نظری و گسترش فرضیه‌ها و مبانی تجربی پژوهش ارائه و در ادامه روش شناسی و تعاریف عملیاتی متغیرهای پژوهش و در نهایت یافته‌ها و نتیجه‌گیری پژوهش ارائه شده است.

پیشینه پژوهش

پیشینه نظری

انطباق داوطلبانه رفتار مالیات دهندگان به تمکین مالیاتی و پایبندی عموم مردم نسبت به انجام الزامات لازم برای اظهار و پرداخت مالیات اشاره دارد. این مفهوم با گزارش‌دهی میزان بدهی مالیاتی به مراجع ذیصلاح مالیاتی طبق قوانین و مقررات مالیاتی مربوطه مرتبط است (اوسیریم، ۲۰۲۳). تمکین مالیاتی فرآیند ایفای وظیفه شهروندی مودیان در پرداخت مالیات و ارائه مدارک لازم در این زمینه است تا بررسی شود فرار مالیاتی صورت نگرفته باشد (بلوری و همکاران، ۱۳۹۹ و موسوی و همکاران، ۱۴۰۲). تمکین مالیاتی فرآیندی است که طی آن

مودیان مالیاتی با صداقت اظهارنامه مالیاتی خود را پر کرده، تمامی درآمدها را به‌درستی گزارش کرده و بدهی مالیاتی خود را مطابق با قوانین و مقررات موجود می‌پردازند. پایبندی مودیان به قوانین و مقررات مالیاتی، امری ضروری، الزامی و غیرقابل مذاکره است چرا که این موضوع یکی از مسئولیت‌های شهروندی تمامی افراد و بنگاه‌های اقتصادی دارای درآمد (شامل درآمد کسب‌شده یا کسب‌نشده) به شمار می‌رود (اوتوسانیا^۱ و همکاران، ۲۰۱۹). مطابق قانون، مودیان باید مالیات خود را در موعد مقرر پرداخت کنند (سایمون^۲ و همکاران، ۲۰۱۹). این اقدام، هم مسئولیت شهروندی آنهاست و هم نوعی مشارکت در امور دولت برای تأمین منابع درآمدی کافی جهت ارائه زیرساخت‌ها و خدمات عمومی پایه محسوب می‌شود (یو^۳ و همکاران، ۲۰۲۵). با این وجود، مشاهده می‌شود برخی از صاحبان مشاغل تمایل چندانی به پایبندی به قوانین و مقررات مالیاتی نداشته و این مساله به طور عمده ناشی از احساس بی‌مسئولیتی مالی مقامات دولتی در این کشور است (تاتوتامانو^۴ و همکاران، ۲۰۲۴). انطباق داوطلبانه رفتار مالیاتی، زمانی ایجاد و تقویت می‌شود که دولت در امور مالی خود مسئولانه و با سلامت عمل کند. مطالعات پیشین نشان داده‌اند که انطباق داوطلبانه رفتار مالیاتی به مجموعه‌ای از انگیزه‌ها یا نگرش‌های درونی گفته می‌شود که معمولاً تحت عنوان انگیزه یا روحیه مالیاتی^۵ شناخته می‌شود و زمانی که این روحیه وجود نداشته باشد، انطباق رفتار داوطلبانه مالیاتی به امری دور از دسترس تبدیل می‌شود (اوسیریم، ۲۰۲۳).

در بسیاری از مطالعات بیان شده است، اگر دولت از نظر مالی مسئولیت‌پذیر نباشد و نتواند زیرساخت‌های اساسی را برای مودیان فراهم کند، اجرای کامل انطباق یا حتی درخواست تمکین داوطلبانه از شهروندان با چالش روبرو خواهد شد (موبواوگار^۶، ۲۰۲۳). پشتوانه نظری این موضوع بر نظریه مبادله مالی^۷ است که بیان می‌کند ارائه هزینه‌های دولتی از طریق تأمین کالاها و خدمات عمومی می‌تواند انگیزه‌ای برای تمکین داوطلبانه مالیاتی ایجاد کند. این نظریه تأکید دارد که دولت‌ها می‌توانند با فراهم‌آوردن کالاها و خدمات عمومی با کیفیت و در دسترس قرار دادن آنها برای مردم، سطح تمکین مالیاتی را

5. tax morale.

6. Mbu-Ogar.

7. Fiscal Exchange Theory.

1. Otusanya.

2. Simone.

3. Yu.

4. Tubotamuno.

مالی دولت است (اوسیریم، ۲۰۲۳). پاسخگویی عمومی و شفافیت برای حکمرانی دموکراتیک ضروری بوده و موجب می‌شود بخش‌های عمومی و خصوصی و همچنین جامعه مدنی، بر دستیابی به نتایج، تعیین اهداف روشن، تدوین راهبردهای مؤثر، نظارت و گزارش عملکرد تمرکز کنند (برنامه توسعه سازمان ملل متحد، ۲۰۰۸).

اهمیت پاسخگویی عمومی (و پیروان مسئولیت‌پذیری مالی) موجب شده است که بیشتر کشورها نهادهای پاسخگویی عمومی و به طور خاص، دفتر حسابرس کل را ایجاد کنند. افکار عمومی انتظار دارند که دولتشان از نظر مالی مسئولیت‌پذیر باشد بدین منظور خواستار سلامت اداری، شفافیت، انتشار مؤثر اطلاعات، برگزاری جلسات استماع عمومی و ارائه گزارش‌های پاسخگویی هستند تا عملکرد مسئولان دولتی که به منابع عمومی دسترسی دارند، مورد ارزیابی قرار گیرد. بنابراین مقامات سیاسی و سایر مسئولان دولتی باید به شیوه‌ای شفاف، به طور منظم اطلاعات عملکرد و پاسخگویی خود را به مردم ارائه دهند (اوسیریم، ۲۰۲۳). به اعتقاد مودوگو^۶ و همکاران (۲۰۱۲)، اورست^۷ (۲۰۰۹)، اوسیریم (۲۰۲۳)، اوینومی^۸ (۲۰۲۴) و زاگه و همکاران (۲۰۲۵) اگر دولت‌ها مسئول و پاسخگو تلقی شوند و اطلاعات مربوط به خود را به صورت شفاف در اختیار عموم مردم قرار دهند، افراد بیشتری به طور داوطلبانه مالیات خود را پرداخت می‌کنند که این امر در ادامه نیاز به اجبار و هزینه‌های وصول مالیات را نیز کاهش می‌دهد. در مقابل، اگر دولت پاسخگو و مسئولیت‌پذیر نباشد، احتمال دارد مردم نگرش منفی نسبت به پرداخت مالیات پیدا کنند. بنابراین برداشت عمومی از شفافیت پاسخگویی دولت، انگیزه مالیاتی و به تبع آن، انطباق داوطلبانه مودیان را تحت تأثیر قرار می‌دهد. با تکیه به موارد بیان شده فرضیه‌های پژوهش به صورت زیر بیان شده است:

فرضیه اول: پاسخگویی عمومی دولت بر انطباق داوطلبانه رفتار مالیات‌دهندگان تأثیر مثبت دارد.

فرضیه دوم: شفافیت مالی دولت بر انطباق داوطلبانه رفتار مالیات‌دهندگان تأثیر مثبت دارد.

فرضیه سوم: ارائه بودجه متوازن و مزاد دولت بر انطباق داوطلبانه رفتار مالیات‌دهندگان تأثیر مثبت دارد.

افزایش دهند (مور و رانکر^۱، ۲۰۰۴). یکی از گزاره‌های کلیدی این نظریه، بحث چانه‌زنی مالیاتی و معاملات متقابل میان مودیان و دولت است که نقشی اساسی در شکل‌گیری پاسخگویی، شفافیت، سلامت اداری و تعهدات متقابل بین مردم و دولت ایفا می‌کند. نظریه مبادله مالی معتقد است که شهروندان زمانی بیشتر به قوانین و مقررات پایبند خواهند بود که دولت را از نظر ارائه خدمات با کیفیت، دارای مسئولیت‌پذیری مالی بدانند. تمایل افراد به پرداخت مالیات تا حد زیادی به این بستگی دارد که دولت تا چه اندازه هزینه مالیات‌ها را به نفع افراد و جامعه صرف می‌کند (اوسیریم، ۲۰۲۳).

این مطلب را می‌توان چنین تفسیر کرد که سطح بالای تمکین مالیاتی تحت تأثیر مسئولیت‌پذیری دولت از حیث پاسخگویی و شفافیت است. همچنین این موضوع نشان می‌دهد که پاسخگویی و شفافیت دولت شاید بر رفتار تمکین مودیان تأثیرگذار باشد. نظریه مبادله مالی از مدل‌های بازدارندگی اقتصادی و روان‌شناسی اجتماعی توسعه یافته است و مبتنی بر وجود یک قرارداد اجتماعی، رابطه‌ای با روان‌شناختی بین دولت و مودیان است (فیلدستاد^۲ و همکاران، ۲۰۱۲). طبق این نظریه، مالیات‌ستانی مبتنی بر اصل معاملات متقابل^۳ میان مودیان و دولت است (پرچارد^۴، ۲۰۰۹). زمانی که شهروندان از کیفیت کالاها و خدمات عمومی دریافتی در قبال پرداخت مالیات رضایت داشته باشند، به طور داوطلبانه به قوانین مالیاتی پایبند می‌شوند.

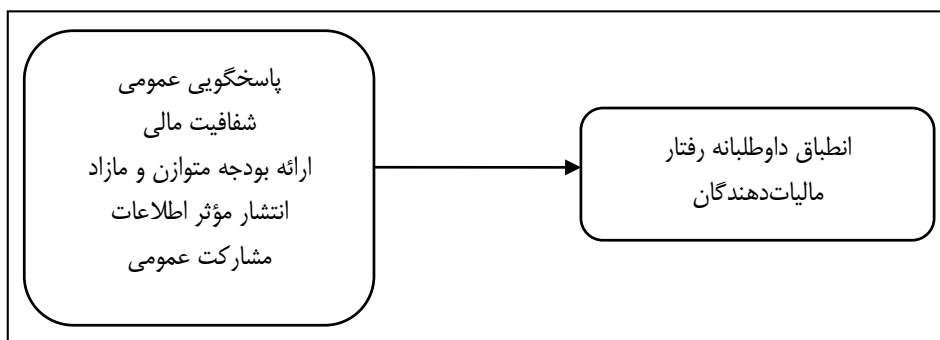
به عبارت دیگر، بی‌تمایلی به پرداخت مالیات‌ها ممکن است مرتبط با عدم مسئولیت‌پذیری مالی دولت یعنی نبود شفافیت در پاسخگویی، سلامت مالی، انتشار مؤثر اطلاعات، جلسات استماع و مشورت عمومی و همچنین نبود بودجه متعادل و مزاد و سایر اقدامات متقابل از سوی مسئولان دولتی باشد. در فضای عمومی جوامع، تقاضا برای بهبود مسئولیت‌پذیری مالی در همه سطوح دولتی رو به افزایش است (زاگه^۵ و همکاران، ۲۰۲۵). مسئولیت‌پذیری مالی به مسائلی مانند پاسخگویی عمومی، شفافیت مالی، استفاده صحیح و محتاطانه از منابع مالی محدود، توازن درآمد و هزینه، انتشار مؤثر اطلاعات، جلسات استماع و مشورت‌گیری عمومی و مواردی از این قبیل مربوط می‌شود. عناصر کلیدی کیفیت مدیریت دولتی نشانگر مسئولیت‌پذیری

5. Dzagah.
6. Modugu.
7. Uwrest.
8. Oyunmi.

1. Moore, Rakner.
2. Fjeldstad.
3. Reciprocity.
4. Prichard.

شکل (۱) مدلی مفهومی پژوهش حاضر است که نشان دهنده چگونگی تاثیرگذاری متغیرها بر یکدیگر است که متشکل از پنج متغیر مستقل در سمت چپ و متغیر وابسته در سمت راست (انطباق داوطلبانه رفتار مالیات دهندگان) را نشان می دهد.

فرضیه چهارم: انتشار مؤثر اطلاعات توسط دولت بر انطباق داوطلبانه رفتار مالیات دهندگان تاثیر مثبت دارد.
فرضیه پنجم: تعامل دولت با شهروندان و مشارکت عمومی بر انطباق داوطلبانه رفتار مالیات دهندگان تاثیر مثبت دارد.

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

بین پیچیدگی مالیاتی و تمکین مالیاتی رابطه منفی وجود داشت. بین روحیه مالیاتی با تمکین مالیاتی رابطه معنی داری وجود نداشت. متغیر اعتماد به دولت و عدالت مالیاتی بیشترین تاثیر و متغیرهای آگاهی مالیاتی و اطلاعات مالیاتی کمترین تاثیر را بر تمکین مالیاتی دارند.

حصنی نیا و طالب نیا (۱۴۰۳) با بررسی طراحی الگوی تمکین مالیاتی شرکت ها با توجه به نقش دولت و نقش میانجی شرایط اقتصادی نتیجه گرفتند که دولت از طریق سازمان امور مالیاتی کشور به عنوان نهاد نظارت کننده، می تواند تمکین مالیات شرکت ها را با توجه به شرایط اقتصادی بهبود بخشد. در نهایت در برآزش مدل رگرسیونی مشخص شد که شاخص های ارتباطات سیاسی شرکت ها، افراد دولتی در هیئت مدیره، شرایط اقتصادی و مالکیت دولتی بر تمکین مالیاتی تاثیر گذار است.

بشارتی و همکاران (۱۴۰۳) با بررسی طراحی الگوی عوامل نگرشی تاثیرگذار بر پرداخت مالیات با استفاده از سیستم خودارزیابی مودیان مالیاتی نتیجه گرفتند که ریسک گریزی، هنجار، اخلاق، عدالت مالیاتی، ریسک درک شده و تعهد به پرداخت مالیات است.

عسگری و همکاران (۱۴۰۰) با بررسی عوامل مؤثر بر تحلیل رفتاری تمایل به پرداخت مالیات نتیجه گرفتند که تمایل مالیاتی یکی از رویکردهای دارای اهمیت برای ارتقای کارایی سازمان های مالیاتی است. جز دو مفهوم اقتصاد رفتاری سایر معیارهای اقتصاد رفتاری همچون اثر مالکیت، حسابداری ذهنی، اثر لنگر و حساسیت به انصاف و غیره به نحو مطلوبی میزان تمایل افراد را به پرداخت مالیات توضیح می دهد و بنابراین چنانچه دولت در وصول مالیات توجه ویژه به معیارهای اقتصاد

پیشینه تجربی

هاشمی و همکاران (۱۴۰۴) در پژوهشی با بررسی رفتار مودیان مالیاتی از طریق مولفه های اصلی اعتماد و قدرت به منظور گونه شناسی مودیان نتیجه گرفتند که میانگین قدرت و اعتماد عدد بسیار بالایی ندارد پس می توان اظهار داشت که اعمال قدرت دستگاه مالیاتی و نیز اعتماد به آن دستگاه در راستای هدف پرداخت مالیات کم بوده که این مهم منجر به کاهش تمکین مودیان در برابر مالیات خواهد شد. بنابراین در انتها راه کارهایی به منظور بهبود نمره تمکین، به عنوان مهمترین رفتار تعاملی افراد با سازمان امور مالیاتی ارائه می شود. سبحانیان و هراتی (۱۴۰۳) با بررسی اثر سیاستگذاری در چهارچوب حاکمیت مالیاتی و آگاهی از محل تخصیص درآمدهای مالیاتی بر سطح تمکین داوطلبانه مودیان نتیجه گرفتند که افزایش تمکین داوطلبانه مودیان، یکی از مهمترین اهداف سازمان های مالیاتی است. متغیرهای آگاهی مودیان از محل هزینه کرد درآمدهای مالیاتی توسط دولت و امکان تخصیص توسط مودیان در خصوص محل خرج کرد بخشی از مالیات پرداختی، درآمد سالانه مؤدی و سطح تحصیلات تاثیر مثبت و معناداری بر تمکین دارند. در واکنش به افزایش آگاهی مودیان از محل هزینه کرد درآمدهای مالیاتی، احتمال اینکه مؤدی بالاترین سطح تمکین را انتخاب کند، افزایش می یابد. سجودی و همکاران (۱۴۰۳) با بررسی عوامل مؤثر بر سطح تمکین مالیاتی مودیان این گونه نتیجه گرفتند که براساس آزمون همبستگی پیرسون و تحلیل معادلات ساختاری، بین عدالت مالیاتی، اعتماد به دولت، قدرت اختیار، اطلاعات مالیاتی و آگاهی مالیاتی با تمکین مالیاتی رابطه مثبتی وجود داشت، ولی

اوبونمی^۳ (۲۰۲۴) با بررسی ادراک شرکت‌های کوچک و متوسط از شفافیت دولت و رعایت قوانین مالیاتی در ایالت لاگوس: نقش واسطه‌ای رضایت مالیات‌دهندگان از نحوه استفاده از درآمد نتیجه گرفتند که شفافیت دولت تأثیر معناداری بر رضایت مالیات‌دهندگان از هزینه‌های دولت و تمکین مالیاتی دارد. رضایت مالیات‌دهندگان به طور چشمگیری بر رابطه بین شفافیت دولت و رعایت مالیات در بین صاحبان شرکت‌های کوچک و متوسط در ایالت لاگوس تأثیر می‌گذارد.

اوسیریم (۲۰۲۳) با بررسی برداشت مالیات دهندگان از مسئولیت مالی بخش عمومی و انطباق داوطلبانه مالیاتی این گونه نتیجه گرفتند که پاسخگویی عمومی، شفافیت مالی دولت، بودجه متوازن و مازاد، انتشار اطلاعات عمومی و تعاملات دولت با مردم از عوامل کلیدی مؤثر بر تمکین داوطلبانه مالیات هستند و ارتباط آن‌ها با تمکین داوطلبانه مثبت و معنادار است. نهادهای دولتی باید پاسخگویی عمومی و شفافیت مالی را به عنوان رسالت اصلی خود سرلوحه قرار دهند تا اعتماد عمومی را جلب کرده و رفتار مطلوب‌تری در حوزه تمکین مالیاتی ایجاد کنند.

اوگار و همکاران (۲۰۲۳) با بررسی پاسخگویی دولت، صداقت مالی و تمکین مالیاتی داوطلبانه: شواهدی از شرکت‌های کوچک و متوسط نتیجه گرفتند بین پاسخگویی دولت، سلامت مالی و تمکین مالیاتی داوطلبانه رابطه معناداری وجود دارد. این آمار تأکید می‌کند که تمکین مالیاتی داوطلبانه را می‌توان با اقدام پیشگیرانه دولت در جهت سیاست‌ها و برنامه‌های پاسخگو، شفاف و مبتنی بر سلامت، ساختارهای قوی حکومت‌داری خوب و شیوه‌های کارآمد، به دست آورد و تقویت کرد. این مطالعه پیشنهاد می‌کند که دولت‌ها باید اصول و آرمان‌های اصلی پاسخگویی، شفافیت و سلامت را در تمام زمینه‌ها و زمینه‌های عملیات خود رعایت کنند تا اعتماد و اطمینان عمومی را به دست آورند. این امر روحیه مالیاتی را افزایش می‌دهد، شبکه مالیاتی را گسترش می‌دهد و به تمکین مالیاتی داوطلبانه پایدارتر و تولید درآمد دست می‌یابد.

کاپاسو^۴ و همکاران (۲۰۲۱) با بررسی شفافیت مالی و اخلاق مالیاتی: آیا اطلاعات بهتر منجر به انطباق بیشتر می‌شود؟ نتیجه گرفتند که در صورت وجود اطلاعات بیشتر از روند مالی دولت و قرارداد ضمنی بین دولت و مالیات‌دهندگان و شفافیت آن، انگیزه‌ها و محدودیت‌های مشارکت کمتری را نشان می‌دهد و باعث می‌شود بخشی از قرارداد، یعنی روحیه مالیاتی، افزایش یابد. این یافته از اجرای سیاست‌های شفافیت مالی پشتیبانی می‌کند که طراحی احتمالی آنها مورد بحث قرار گرفته است.

رفتاری داشته باشد می‌تواند شاهد استقبال بیشتر مودیان هم در میزان مالیات پرداختی و هم در به موقع پرداخت کردن آن باشد. خانزادی و همکاران (۱۳۹۷) با بررسی تحلیل نظری ارتباط بین اعتماد مالیات‌دهنده و قدرت مالیات‌ستان و اثرات آن بر تمکین مالیاتی نتیجه گرفتند که در یک جامعه معتمد، مسئولین مالیاتی با بهره‌گیری از قدرت مشروع خود باعث کاهش فرار مالیاتی و افزایش تمکین داوطلبانه می‌شوند. از همین رو، می‌توان انتظار داشت با کوچک‌تر شدن اقتصاد سایه‌ای، اشتغال و رشد اقتصادی کشور افزایش یابد. بنابراین به نظر می‌رسد اقدامات اعتمادسازی در یک جامعه بر اقدامات بازدارنده برتری خواهد داشت.

ابراهیمیان و همکاران (۱۳۹۶) با بررسی تأثیر عدالت و فرهنگ مالیاتی بر تمکین مالیاتی با در نظر گرفتن نقش نگرش مودیان در نظام اداری ایران نتیجه گرفتند که عدالت توزیعی و عوامل اجتماعی شدن از مهمترین مولفه‌های تأثیرگذار بر تمکین مالیاتی هستند. همچنین یافته‌ها بیانگر تأثیر معنی‌داری عدالت مالیاتی، فرهنگ مالیاتی و نگرش مودیان بر تمکین مالیاتی بود. زاگه و همکاران (۲۰۲۵) با بررسی تأثیر پاسخگویی مالی رعایت مالیات بر دارایی در یک دولت محلی نتیجه گرفتند که مطابق با نظریه نظارت، وقتی مقامات دولتی پاسخگویی و مدیریت مالی مؤثری را نشان می‌دهند، شهروندان بیشتر احتمال دارد که از پرداخت مالیات بر دارایی پیروی کنند.

دخیل^۱ و همکاران (۲۰۲۵) با بررسی استراتژی‌های انطباق با مالیات و ایجاد درآمد دولت نتیجه گرفتند که تولید درآمد مالیاتی برای مدیریت و توسعه اقتصادی در کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه بسیار مهم است، زیرا از خدمات عمومی، زیرساخت‌ها و برنامه‌های اجتماعی پشتیبانی می‌کند و در نتیجه توسعه پایدار و ثبات اقتصادی را تقویت می‌کند. نتایج نشان می‌دهد که هم تمکین مالیاتی داوطلبانه و هم استراتژی‌های اجرای مالیات به طور چشمگیری در افزایش درآمد مالیاتی در نیجریه نقش دارند. این مطالعه نتیجه می‌گیرد که رویکرد ترکیبی تشویق به تمکین مالیاتی داوطلبانه و اجرای استراتژی‌های قوی اجرایی در افزایش درآمد مالیاتی است. دولت باید در برنامه‌های جامع آموزش مالیات‌دهندگان که به روشنی قوانین مالیاتی، اهمیت تمکین و مزایای پرداخت مالیات را توضیح می‌دهند، سرمایه‌گذاری کند.

تابوتامانو^۲ و همکاران (۲۰۲۴) با بررسی استراتژی‌های رعایت مالیات و ایجاد درآمد دولت نتیجه گرفتند که استراتژی‌های تمکین داوطلبانه به طور چشمگیری بر درآمدزایی مالیاتی تأثیر می‌گذارند.

3. Oyunmi.
4. Capasso.

1. Dakhil.
2. Tubotamuno.

که دولت باید در نظر مردم، پاسخگو و مسئول به نظر برسد تا شهروندان از آن حمایت کنند.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر کاربردی و روش مورد استفاده پیمایشی است که اطلاعات لازم برای آزمون فرضیه‌های پژوهش از طریق پرسشنامه بر مبنای طیف لیکرت با پنج گزینه کلی برای سنجش نظرات شامل: کاملاً موافقم (۵)، موافقم (۴)، بی‌نظر (۳)، مخالفم (۲) و کاملاً مخالفم (۱)، به دست آمده است. پرسشنامه‌ها شامل دو بخش است: بخش اول شامل جنسیت، سن، سابقه شغلی و سطح تحصیلات و بخش دوم پرسش‌های تخصصی هر کدام از متغیرها است. قابل بیان است که برای سنجش پایایی پرسشنامه‌ها از آلفای کرونباخ استفاده شد و نتایج نشان داد که مقادیر آلفای کرونباخ برای همه پرسشنامه‌ها بالاتر از ۰/۷ است که پایایی قابل قبولی را نشان می‌دهد. جامعه آماری این پژوهش را مودیان مالیاتی و صاحبان مشاغل و صنایع در استان فارس تشکیل می‌دهند و محدوده زمانی این پژوهش سال ۱۴۰۴ است. برای انتخاب نمونه از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده استفاده شد. با توجه به عدم وجود آمار دقیق در مورد اندازه جمعیت، از فرمول کوکران برای اندازه جمعیت ناشناخته برای تعیین حجم نمونه استفاده شد. بر این اساس، حجم نمونه ۳۸۴ نفر محاسبه شد. به منظور کاهش خطاهای نوع یک (رد کاذب) و خطاهای نوع دوم (پذیرش کاذب) و افزایش توان آزمون، ۴۰۰ پرسشنامه بین کلیه افراد جامعه توزیع و مورد بررسی قرار گرفت. در مجموع از ۴۰۰ پرسشنامه توزیع شده، با پیگیری‌های مکرر توسط پژوهشگر، ۲۶۷ نفر (۶۶ درصد) پرسشنامه‌ها را به طور کامل تکمیل کردند. برای تجزیه و تحلیل داده‌های ایجاد شده از توزیع پرسشنامه‌ها از ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون با استفاده از روش حداقل مربعات معمولی بهره گرفته شده است که در این پژوهش مراحل آماری با استفاده از نرم‌افزارهای SPSS نسخه ۲۲، ایویوز نسخه ۱۲ و نرم‌افزار اکسل ۲۰۱۹ استفاده شده است.

الگوی ریاضی پژوهش

به پیروی از پژوهش اوسیریوم (۲۰۲۳) در قسمت رگرسیون از الگوی زیر برای آزمون فرضیه‌های اول تا پنجم پژوهش استفاده شده، که به نوبت برای هر فرضیه به طور مجزا مورد آزمون قرار گرفته است.

اوتوسانیا^۱ و همکاران (۲۰۱۹) برداشت مودیان بخش غیررسمی از تأثیر پاسخگویی دولت بر تمکین داوطلبانه مالیاتی و نقش تعدیل‌گر مبادله مالی را در ایالت ادو، نیجریه مورد بررسی قرار دادند. نتایج مطالعه نشان داد که پاسخگویی دولت تأثیری مثبت و معنادار بر تمکین داوطلبانه مالیاتی دارد، آنان پیشنهاد کردند که دولت ایالت ادو باید پاسخگو، شفاف و در ارائه کالاها و خدمات عمومی باکیفیت کوشش کند تا تمکین داوطلبانه مالیاتی را در بخش غیررسمی ارتقاء بخشد.

آدبی و اوتوسانیا (۲۰۱۵) با بررسی تأثیر ادراک مالیات دهندگان از پاسخگویی، شفافیت و کاهش فساد مالی دولت بر تمکین داوطلبانه مالیاتی نتیجه گرفتند که هر یک از متغیرهای شفافیت و کاهش فساد مالی دولت به صورت جداگانه رابطه مثبت و معناداری با تمکین داوطلبانه مالیاتی دارند. این مطالعه همچنین نشان می‌دهد که به نظر می‌رسد اثر ترکیبی پاسخگویی، شفافیت و کاهش فساد دولت، تأثیر بیشتری بر تمکین مالیاتی داوطلبانه دارد. این مطالعه استدلال می‌کند که برای اینکه اکثر مشمولان مالیات خود را پرداخت کنند، دولت باید در قبال شهروندان خود پاسخگو و مسئول شمرده شود، در سبک حکمرانی خود شفاف باشد و اقدامات لازم را برای کاهش سطح فساد در نیجریه انجام دهد.

آکینتوی^۲ (۲۰۱۴) بیان می‌کند که تمایل به پرداخت مالیات توسط اشخاص حقیقی و حقوقی تابعی از کارآمدی و اثربخشی نظام مالیاتی، پاسخگویی و شفافیت در مدیریت مالیاتی، اعتماد به دولت و کیفیت کالاها و خدمات عمومی ارائه شده توسط دولت است.

جوشی^۳ و همکاران (۲۰۱۴) معتقدند که پاسخگویی دولت نسبت به مودیان می‌تواند زمینه‌ساز شکل‌گیری نوعی تمکین نیمه‌داوطلبانه شود. به عنوان بخشی از قرارداد اجتماعی، انتظار می‌رود که دولت از محل درآمدهای مالیاتی، امکانات رفاهی و زیرساختی مورد نیاز شهروندان را تأمین کند.

مودوگو^۴ و همکاران (۲۰۱۲) نیز معتقدند اگر دولت‌ها پاسخگویی خود را به نمایش بگذارند، افراد بیشتری مالیات خود را به صورت داوطلبانه خواهند پرداخت که این موضوع نیاز به اجبار و هزینه‌های وصول مالیات را کاهش می‌دهد. در مقابل، اگر دولت پاسخگو نباشد، مردم به احتمال زیاد نگرش منفی نسبت به پرداخت مالیات پیدا خواهند کرد.

روتبرگ و گیسلکویست^۵ (۲۰۰۹) گزارش داده‌اند که میان برداشت عمومی از سطح پاسخگویی حکمرانی و عملکرد درآمد مالیات بر درآمد رابطه وجود دارد. مطالعات پیشین تأکید دارند

4. Modugu.
5. Rotberg, Gisselguist.

1. Otusanya.
2. Akintoye.
3. Joshi.

رابطه (۱)

دارند. ۵۴/۶۸ درصد از پاسخ دهندگان دارای مدرک کارشناسی هستند. بیش از ۴۴/۹۴ درصد از پاسخ دهندگان بین ۵ تا ۱۰ سال سابقه کار دارند.

$$TCb_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 PA + \alpha_2 FR + \alpha_3 BSB + \alpha_4 EID + \alpha_5 PHC + \varepsilon_{it}$$

جدول ۱. معرفی متغیرهای پژوهش

نام متغیر	نماد	نقش
انطباق داوطلبانه رفتار مالیات دهندگان	TCb	متغیر وابسته پژوهش
پاسخگویی عمومی دولت	PA	متغیر مستقل پژوهش
شفافیت مالی دولت	FR	متغیر مستقل پژوهش
بودجه متوازن و مازاد دولت	BSB	متغیر مستقل پژوهش
انتشار مؤثر اطلاعات	EID	متغیر مستقل پژوهش
تعامل دولت با شهروندان و مشارکت عمومی	PHC	متغیر مستقل پژوهش

نتایج ضریب همبستگی میان متغیرها

ضریب همبستگی یک ابزار آماری است که برای اندازه گیری میزان و جهت رابطه بین دو متغیر کمی استفاده می شود. این ضریب نشان می دهد که آیا دو متغیر با هم رابطه دارند یا خیر و اگر دارند، این رابطه چقدر قوی و مثبت یا منفی است.

جدول ۳. خلاصه ضریب همبستگی میان متغیرهای مستقل و وابسته

نام متغیر	TCb	PA	FR	BSB	EID	PHC
TCb	۱					
PA	۰/۶۳۹ (۰/۰۰۰)	۱				
FR	۰/۵۹۰ (۰/۰۰۰)	-	۱			
BSB	۰/۶۷۷ (۰/۰۰۰)	-	-	۱		
EID	۰/۵۳۸ (۰/۰۰۰)	-	-	-	۱	
PHC	۰/۶۱۰ (۰/۰۰۰)	-	-	-	-	۱

یافته های پژوهش

یافته های پژوهش حاضر شامل آمار توصیفی جمعیت شناختی پاسخ دهندگان و نتایج ضریب همبستگی میان متغیرهای مستقل و وابسته و همچنین آمار استنباطی و استفاده از رگرسیون برای پاسخ به فرضیه های پژوهش است که ابتدا در جدول زیر آمار توصیفی ارائه شده است.

جدول ۲. آمار توصیفی نمونه آماری پژوهش

شرح	عوامل مربوطه	فراوانی	درصد فراوانی
جنسیت	مرد	۱۴۴	۴۶/۰۷
	زن	۱۲۳	۵۳/۹۳
سن	زیر ۳۰ سال	۹	۳/۳۷
	۳۰ تا ۴۰ سال	۱۱۱	۴۶/۵۷
	۴۰ تا ۵۰ سال	۱۲۵	۴۶/۸۲
	بالتر از ۵۰ سال	۲۲	۸/۲۴
تحصیلات	دیپلم و زیر دیپلم	۱	۰/۳۷
	کاردانی	۶۰	۲۲/۴۷
	کارشناسی	۱۴۶	۵۴/۶۸
	کارشناسی ارشد و دکتری	۶۰	۲۲/۴۷
سابقه کار	کمتر از ۵ سال	۳۴	۱۲/۷۳
	بین ۵ تا ۱۰ سال	۱۲۰	۴۴/۹۴
	بین ۱۰ تا ۲۰ سال	۶۱	۲۲/۸۵
	بیش از ۲۰ سال	۵۲	۱۹/۴۸
جمع	-	۲۶۷	۱۰۰

جدول (۳) ماتریس همبستگی بین متغیرهای مستقل و وابسته پژوهش را نشان می دهد. این تحلیل دو متغیره با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون انجام شد. با توجه به اطلاعات موجود در این جدول، بین همه متغیرهای مستقل شامل (پاسخگویی عمومی دولت، شفافیت مالی دولت، بودجه متوازن و مازاد دولت، انتشار مؤثر اطلاعات، تعامل دولت با شهروندان و مشارکت عمومی) با متغیر وابسته پژوهش (انطباق داوطلبانه رفتار مالیات دهندگان) در سطح اطمینان ۹۹ درصد همبستگی مثبت و معنادار قابل توجهی وجود دارد، بنابراین همه فرضیه های پژوهش در سطح اطمینان ۹۹ درصد رد نمی شود.

آزمون نرمال سنجی متغیرهای پژوهش

آزمون نرمال سنجی (Normality test) برای بررسی این است که آیا داده های یک نمونه از یک توزیع نرمال پیروی می کنند یا خیر. به عبارت دیگر، این آزمون مشخص می کند که آیا توزیع داده های جمع آوری شده به توزیع نرمال (یا توزیع گاوسی) نزدیک است یا خیر. این آزمون به ویژه برای انتخاب روش های آماری مناسب در تحلیل داده ها اهمیت دارد، زیرا

جدول (۲) نتایج جمعیت شناختی پاسخ دهندگان به پرسش نامه ها را نشان می دهد. همان طور که مشاهده می شود ۵۳/۹۳ درصد از پاسخ دهندگان مرد و بقیه زن هستند. ۴۶/۸۲ درصد از پاسخ دهندگان در گروه سنی بین ۴۰ تا ۵۰ سال قرار

نتایج جدول (۵) نشان می‌دهد که پاسخگویی عمومی دولت با ضریب مثبت (۰/۶۰۷) و با سطح معناداری زیر ۵ درصد (۰/۰۰۰۰) بر انطباق داوطلبانه رفتار مالیات‌دهندگان تاثیر مستقیم و معناداری دارد بنابراین فرضیه اول پژوهش در سطح خطای ۵ درصد رد نمی‌شود. ضریب تعیین برابر با (۰/۴۰۵) است که نشان می‌دهد ۴۰ درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل پوشش داده شده است. دوربین واتسون برابر عدد ۱/۶۷ است و از این رو که ما بین عدد ۱/۵۰ تا ۲/۵۰ است، نشان می‌دهد که بین جملات اخلاص مدل خودهمبستگی شدیدی وجود ندارد.

فرضیه دوم: شفافیت مالی دولت بر انطباق داوطلبانه رفتار مالیات‌دهندگان تاثیر مثبت دارد.

جدول ۶. نتایج آزمون فرضیه دوم پژوهش

متغیر وابسته: انطباق داوطلبانه رفتار مالیات‌دهندگان				
متغیرها	نماد	ضرایب	خطای استاندارد	آماره t
شفافیت مالی دولت	FR	۰/۵۹۱	۰/۰۶۳	۹/۲۴
عرض از مبدأ		۱/۳۴	۰/۱۹۲	۶/۹۷
ضریب تعیین				۰/۳۴۸
ضریب تعیین تعدیل شده				۰/۳۴۵
دوربین واتسون				۱/۸۰
آماره F				۱۴۱/۰۰۶
سطح معناداری				۰/۰۰۰۰

نتایج جدول (۶) نشان می‌دهد که شفافیت مالی دولت با ضریب مثبت (۰/۵۹۱) و با سطح معناداری زیر ۵ درصد (۰/۰۰۰۰) بر انطباق داوطلبانه رفتار مالیات‌دهندگان تاثیر مستقیم و معناداری دارد بنابراین فرضیه دوم پژوهش در سطح خطای ۵ درصد رد نمی‌شود. ضریب تعیین برابر با (۰/۳۴۸) است که نشان می‌دهد ۳۴ درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل پوشش داده شده است. دوربین واتسون برابر عدد ۱/۸۰ است و از این رو که ما بین عدد ۱/۵۰ تا ۲/۵۰ می‌باشد، نشان می‌دهد که بین جملات اخلاص مدل خودهمبستگی شدیدی وجود ندارد.

فرضیه سوم: ارائه بودجه متوازن و مازاد دولت بر انطباق داوطلبانه رفتار مالیات‌دهندگان تاثیر مثبت دارد.

بسیاری از روش‌های آماری (مانند آزمون‌های t، ANOVA و رگرسیون) بر پایه فرض نرمال بودن داده‌ها بنا شده‌اند.

جدول ۴. آزمون نرمال سنجی متغیرهای پژوهش

نام متغیر	نماد	ضریب آزمون	سطح معناداری
انطباق داوطلبانه رفتار مالیات‌دهندگان	TCb	۲/۷۶۴	۰/۲۵۱
پاسخگویی عمومی دولت	PA	۲/۰۳۷	۰/۳۶۰
شفافیت مالی دولت	FR	۳/۱۱۲	۰/۳۱۰
بودجه متوازن و مازاد دولت	BSB	۴/۰۰۱	۰/۱۳۴
انتشار مؤثر اطلاعات	EID	۰/۷۷۲	۰/۶۷۹
تعامل دولت با شهروندان و مشارکت عمومی	PHC	۴/۲۹۷	۰/۱۱۶

جدول (۴) نتایج نرمال سنجی توزیع متغیرهای پژوهش را نشان می‌دهد. آزمون جارک-برا (Jarque-Bera Test) یک آزمون آماری است که برای بررسی نرمال بودن توزیع داده‌ها استفاده می‌شود. این آزمون به ویژه در تحلیل‌های آماری که فرض می‌کنند داده‌ها از یک توزیع نرمال پیروی می‌کنند، کاربرد دارد. آزمون جارک-برا با مقایسه چولگی و کشیدگی داده‌های نمونه با مقادیر مورد انتظار در توزیع نرمال، یک آماره آزمون محاسبه می‌کند. سپس با استفاده از این آماره و یک سطح معنی‌داری (معمولاً ۰/۰۵)، می‌توانیم تصمیم بگیریم که آیا توزیع داده‌ها به اندازه کافی به توزیع نرمال نزدیک است یا خیر. با توجه به نتایج حاصل شده مشاهده می‌شود که با توجه به سطح معناداری ضرایب حاصل شده که بالاتر از ۵ درصد است همه متغیرها از توزیع نرمال برخوردار هستند.

نتایج آزمون فرضیه‌ها با استفاده از معادله رگرسیون

فرضیه اول: پاسخگویی عمومی دولت بر انطباق داوطلبانه رفتار مالیات‌دهندگان تاثیر مثبت دارد.

جدول ۵. نتایج آزمون رگرسیون برای فرضیه اول پژوهش

متغیر وابسته: انطباق داوطلبانه رفتار مالیات‌دهندگان				
متغیرها	نماد	ضرایب	خطای استاندارد	آماره t
پاسخگویی عمومی دولت	PA	۰/۶۰۷	۰/۰۵۳	۱۱/۲۸
عرض از مبدأ		۱/۲۸	۰/۱۶	۷/۵۹
ضریب تعیین				۰/۴۰۵
ضریب تعیین تعدیل شده				۰/۴۰۳
دوربین واتسون				۱/۶۷
آماره F				۱۷۹/۹۰
سطح معناداری				۰/۰۰۰۰

(۰/۲۹۰) است که نشان می‌دهد ۲۹ درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل پوشش داده شده است. دوربین واتسون برابر عدد ۱/۸۲ می‌باشد و از این رو که ما بین عدد ۱/۵۰ تا ۲/۵۰ است، نشان می‌دهد که بین جملات اخلاص مدل خودهمبستگی شدیدی وجود ندارد.

فرضیه پنجم: تعامل دولت با شهروندان و مشارکت عمومی بر انطباق داوطلبانه رفتار مالیات‌دهندگان تأثیر مثبت دارد.

جدول ۹. نتایج آزمون فرضیه پنجم پژوهش

متغیر وابسته: انطباق داوطلبانه رفتار مالیات‌دهندگان				
متغیرها	نماد	ضرایب	خطای استاندارد	آماره t
تعامل دولت با شهروندان و مشارکت عمومی	PHC	۰/۶۳۸	۰/۰۶۵	۹/۶۷
عرض از مبدأ		۱/۱۸۱	۰/۲۰۰	۵/۸۸
ضریب تعیین				۰/۳۷۳
ضریب تعیین تعدیل شده				۰/۳۷۰
دوربین واتسون				۱/۷۷
آماره F				۱۵۷/۰۸۲
سطح معناداری				۰/۰۰۰۰

نتایج جدول (۹) نشان می‌دهد که تعامل دولت با شهروندان و مشارکت عمومی با ضریب مثبت (۰/۶۳۸) و با سطح معناداری زیر ۵ درصد (۰/۰۰۰۰) بر انطباق داوطلبانه رفتار مالیات‌دهندگان تأثیر مستقیم و معناداری دارد بنابراین فرضیه پنجم پژوهش در سطح خطای ۵ درصد رد نمی‌شود. ضریب تعیین برابر با (۰/۳۷۳) است که نشان می‌دهد ۳۷ درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل پوشش داده شده است. دوربین واتسون برابر عدد ۱/۷۷ است و از این رو که ما بین عدد ۱/۵۰ تا ۲/۵۰ می‌باشد، نشان می‌دهد که بین جملات اخلاص مدل خودهمبستگی شدیدی وجود ندارد.

بحث، نتیجه‌گیری و پیشنهادها

هدف پژوهش حاضر بررسی درک مالیات دهندگان از مسئولیت‌پذیری بخش عمومی شامل بر انطباق داوطلبانه رفتار مالیات‌دهندگان است. مشاهده شد که بین همه متغیرهای مستقل شامل (پاسخگویی عمومی دولت، شفافیت مالی دولت، بودجه متوازن و مازاد دولت، انتشار مؤثر اطلاعات، تعامل دولت با شهروندان و مشارکت عمومی) با متغیر وابسته پژوهش (انطباق داوطلبانه رفتار مالیات‌دهندگان) در سطح اطمینان ۹۹ درصد همبستگی مثبت و معنادار چشمگیری وجود دارد. همچنین ضرایب و سطح معناداری حاصل از آزمون‌های رگرسیون نیز

جدول ۷. نتایج آزمون فرضیه سوم پژوهش

متغیر وابسته: انطباق داوطلبانه رفتار مالیات‌دهندگان				
متغیرها	نماد	ضرایب	خطای استاندارد	آماره t
ارائه بودجه متوازن و مازاد	BSB	۰/۶۶۲	۰/۰۵۶	۱۱/۸۲
عرض از مبدأ		۱/۲۱۴	۰/۱۷۹	۶/۷۵
ضریب تعیین				۰/۴۵۹
ضریب تعیین تعدیل شده				۰/۴۵۷
دوربین واتسون				۱/۶۸
آماره F				۲۲۴/۴۸
سطح معناداری				۰/۰۰۰۰

نتایج جدول (۷) نشان می‌دهد که ارائه بودجه متوازن توسط دولت با ضریب مثبت (۰/۶۶۲) و با سطح معناداری زیر ۵ درصد (۰/۰۰۰۰) بر انطباق داوطلبانه رفتار مالیات‌دهندگان تأثیر مستقیم و معناداری دارد بنابراین فرضیه سوم پژوهش در سطح خطای ۵ درصد رد نمی‌شود. ضریب تعیین برابر با (۰/۴۵۹) است که نشان می‌دهد ۴۵ درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل پوشش داده شده است. دوربین واتسون برابر عدد ۱/۶۸ است و از این رو که ما بین عدد ۱/۵۰ تا ۲/۵۰ می‌باشد، نشان می‌دهد که بین جملات اخلاص مدل خودهمبستگی شدیدی وجود ندارد.

فرضیه چهارم: انتشار مؤثر اطلاعات توسط دولت بر انطباق داوطلبانه رفتار مالیات‌دهندگان تأثیر مثبت دارد.

جدول ۸. نتایج آزمون فرضیه چهارم پژوهش

متغیر وابسته: انطباق داوطلبانه رفتار مالیات‌دهندگان				
متغیرها	نماد	ضرایب	خطای استاندارد	آماره t
انتشار مؤثر اطلاعات	EID	۰/۵۱۵	۰/۰۶۱	۸/۴۴
عرض از مبدأ		۱/۵۱۹	۰/۱۹۰	۷/۹۹
ضریب تعیین				۰/۲۹۰
ضریب تعیین تعدیل شده				۰/۲۸۷
دوربین واتسون				۱/۸۲
آماره F				۱۰۷/۹۳
سطح معناداری				۰/۰۰۰۰

نتایج جدول (۸) نشان می‌دهد که انتشار مؤثر اطلاعات توسط دولت با ضریب مثبت (۰/۵۱۵) و با سطح معناداری زیر ۵ درصد (۰/۰۰۰۰) بر انطباق داوطلبانه رفتار مالیات‌دهندگان تأثیر مستقیم و معناداری دارد بنابراین فرضیه چهارم پژوهش در سطح خطای ۵ درصد رد نمی‌شود. ضریب تعیین برابر با

مالیاتی آن‌ها بیشتر است. اعتماد به دولت و اطمینان از اینکه مالیات‌ها به درستی و برای اهداف عمومی استفاده می‌شوند، نقش مهمی در انطباق مالیاتی دارد. زمانی که مودیان مالیاتی درک صحیحی از مسئولیت‌پذیری دولت در پاسخگویی عمومی به مردم داشته باشند، مطمئناً به صورت داوطلبانه اقدام به ارسال اطلاعات صحیح خود در جهت مشخص شدن مالیات صحیح کسب‌وکار خواهند داشت. در واقع زمانی که مشخص شود، دولت درآمدهای خود را در چه زمینه‌هایی مصرف خواهد کرد و به طور شفاف به اطلاع رسانی آن بپردازد، مودیان همکاری بیشتری در زمینه پرداخت مالیات خواهند داشت و از فرار مالیاتی اجتناب خواهند کرد. نتایج حاصل شده با نتایج پژوهش‌هایی مانند اوسیریم (۲۰۲۳)، ابراهیمیان و همکاران (۱۳۹۶)، زاگه و همکاران (۲۰۲۵) و اوگار و همکاران (۲۰۲۳) در یک راستا هستند. پیشنهاد می‌شود دولت با ارائه اطلاعات صحیح راجع به فعالیت‌های خود به سطح عمومی جامعه زمینه را برای همکاری و رفتار داوطلبانه مودیان و صاحبان صنایع و مشاغل ایجاد تا اعتماد آنها را در این زمینه برانگیزد، تا افراد بیشتری به طور داوطلبانه مالیات خود را پرداخت کنند که این امر در ادامه نیاز به اجبار و هزینه‌های وصول مالیات را نیز کاهش می‌دهد. قانون‌گذاران می‌توانند با تصویب قوانین در زمینه پاسخگویی دولت در قبال درآمدهای ایجاد شده از طریق مالیات و ایجاد تسهیلاتی در همان مشاغل به نوعی دولت را ملزم به ارائه اطلاعات صحیح به مودیان کرده تا با ایجاد عدالت مالیاتی به نوعی مسئولیت‌پذیری دولت را به مودیان نشان داده تا رفتار داوطلبانه آنها را برانگیزد.

تاییدکننده نتایج ضریب همبستگی است و درک مالیات‌دهندگان از مسئولیت‌پذیری بخش عمومی و زیر مجموعه‌های تاثیر چشمگیری بر انطباق داوطلبانه رفتار مالیات‌دهندگان دارد. انطباق داوطلبانه رفتار مالیات‌دهندگان به تمکین مالیاتی و پایبندی عموم مردم نسبت به انجام الزامات لازم برای اظهار و پرداخت مالیات اشاره دارد.

افکار عمومی انتظار دارند که دولت‌ها از نظر مالی مسئولیت‌پذیر باشند، بدین منظور خواستار سلامت اداری، شفافیت، انتشار مؤثر اطلاعات، برگزاری جلسات استماع عمومی و ارائه گزارش‌های پاسخگویی هستند تا عملکرد مسئولان دولتی که به منابع عمومی دسترسی دارند، مورد ارزیابی قرار گیرد. اگر دولت‌ها مسئول و پاسخگو شمرده شوند، افراد بیشتری به طور داوطلبانه مالیات خود را پرداخت می‌کنند که این امر نیاز به اجبار و هزینه‌های وصول مالیات را کاهش می‌دهد. دولت‌ها می‌توانند توسط افزایش شفافیت در ارائه اطلاعات در راستای سطح درک مالیات‌دهندگان از مسئولیت‌پذیری بخش عمومی می‌تواند انطباق رفتار داوطلبانه مالیات‌دهندگان را در جمع‌آوری مالیات و کسب درآمد افزایش دهند. عوامل متعددی بر انطباق مالیاتی افراد و سازمان‌ها تأثیر می‌گذارند. این عوامل را می‌توان به دو دسته کلی عوامل فردی و عوامل سیستمی تقسیم کرد. عوامل فردی شامل ادراک عدالت مالیاتی، اعتماد به دولت، آگاهی مالیاتی، و نگرش‌ها و ارزش‌های فردی است. عوامل سیستمی شامل کارایی نظام مالیاتی، قوانین و مقررات مالیاتی، و کیفیت خدمات ارائه شده توسط سازمان امور مالیاتی است. اگر افراد معتقد باشند که نظام مالیاتی عادلانه است و مالیات‌ها به طور مساوی از همه افراد دریافت می‌شود، احتمال تمکین

References

- Adekoya, A. (2023). Good Governance and Voluntary Tax Compliance Behaviour in Lagos State, Nigeria: An Empirical Analysis. *International Journal of Management and Economics Invention*. 9(12), 3169-3180. DOI:10.47191/ijmei/v9i12.01
- Adeyeye, B. G; & Otusanya, J. O. (2015). The impact of taxpayers' perception of government's accountability, transparency and reduction in fiscal corruption on voluntary tax compliance in Nigeria. *International Journal of Economics and Accounting*, 6(3), 276-299. <https://doi.org/10.1504/IJEA.2015.071817>
- Adeyeye, G. B; Otusanya, O. J. & Arowomole, S. S. A. (2016). Honesty, tax fairness, government responsibilities and voluntary tax compliance in Nigeria. *International Journal of Economics and Accounting*, 7(4), 326 – 344. DOI:10.1504/IJEA.2016.10004048
- Akintoye, I. R. (2014). The effect of tax compliance on economic growth and development in Nigeria, *West Africa. British Journal of Art and Social Sciences*, 2(1), 222-231. <https://ssrn.com/abstract=2597222>
- Asgari, Heshmatollah, Rozitaleb, Anahita, Mansouri, Amir.(2020). Behavioral Analysis of Tax Tendency (Case Study: Semnan Industrial Town). *Journal of Tax Research*. 29(49), 7-32. (In Persian) URL: <http://taxjournal.ir/article-1-1947-fa.html>
- Besharati, Ehsan, Shahveisi, Farhad, Khairollahi, Farshid, Jamshidpour, Ruhollah.(2024). A Model of Attitudinal Factors Affecting Tax Payment Using the Taxpayer Self-Assessment System of the Whole Country. *Journal of Islamic Economics and Banking*, 13(46), 321-341. (In Persian). URL: <http://mieaoi.ir/article-1-1442-fa.html>
- Bolori, A; Moradi, M. and Yazdani, H. (2021). Design a Tax Evasion Model Based on Income Tax: Grounded Theory Approach. *Governmental Accounting*, 7(1), 9-30. doi: 10.30473/gaa.2021.56473.1435. (In Persian) doi: 10.30473/gaa.2021.56473.1435
- Capasso, S; Cicatiello, L; De Simone, E; Gaeta, G. L; & Mourão, P. R. (2021). Fiscal transparency and tax ethics: does better information lead to greater compliance? *Journal of Policy Modeling*, 43(5), 1031-1050. DOI: 10.1016/j.jpolmod.2020.06.003
- Dakhil, M. S; Dagunduro, M. E; Abbood, F. G; & Falana, G. A. (2025). Tax compliance strategies and revenue generation in Nigeria. *Economy, Business and Development: An International Journal (EB&D)*, 6(1), 1-18. <https://doi.org/10.47063/ebd.00021>
- Dzagah, K. K; Krah, R; & Tetteh, L. A. (2025). Financial Accountability, Trust, and Property Tax Compliance: Experiences from Sub-Saharan Africa. *International Journal of Public Administration*, 1-16. DOI:10.1080/01900692.2025.2466660
- De Simone, E; Bonasia, M; Gaeta, G. L; & Cicatiello, L. (2019). The effect of fiscal transparency on government spending efficiency. *Journal of Economic Studies*, 46(7), 1365-1379. DOI: 10.1108/JES-03-2019-0123
- Ebrahimian Jelodar, Seyyed Yasar, Ahmadi, Masoud, Iman Khan, Niloofar. (2018). The Effect of Tax Justice and Culture on Tax Compliance Considering the Role of Taxpayers' Attitude in Iran's Administrative System. *Iranian Journal of Management Sciences*, 13(49), 111-135. (In Persian) https://journal.iams.ir/article_281.html
- Fjeldstad, O; Schulz-Herzenberg, C; & Sjursen, I. (2012). People's view of taxation in Africa: A review of research on determinants of tax compliance. CMI Working Paper WP2012:7. DOI:10.2139/ssrn.2411424
- Fazeli, M; gord, A. and parandin, K. (2014). Evaluating the Effect of an Administrative System Health on Obedience of Taxpayers at Thehran's Southern General Bureau of Tax Affairs. *Governmental Accounting*, 1(1), 53-64. (In Persian) https://gaa.journals.pnu.ac.ir/article_1868.html
- Hashemi, Reza, Naderi Bani, Mahmoud, Sabakroo, Mehdi. (2023). Investigating the Taxpayers' Behavior through Typology Based on the Analysis of Trust Power Relationships. *Management Accounting and Auditing Knowledge*. 14(53), 111-129. (In Persian) https://www.jmaak.ir/article_23492.html
- Hosni Moghaddam .Fatemeh and Taleb Nia.(2022). The Power of God. Designing a Corporate Tax Compliance Model with Regard to the Role of the Government and the Mediating Role of Economic

- Conditions. *Accounting research and Audit*. 16(62) 203-222. (In Persian) doi: 10.22034/iaar.2023.206120
- Ibrahim, R; & Ahmad, A. H. (2017). The impact of corruption on national development in Nigeria. *International Journal of Scientific Research in Social Sciences & Management Studies*, 2(1), 13-23. <https://api.semanticscholar.org/CorpusID:199566759>
- Joshi, A; Prichard, W; & Heady, C. (2014). Taxing the informal economy: The current state of knowledge and agenda for future research. *The Journal of Development Studies*, 50(10), 1325-1347. <https://doi.org/10.1080/00220388.2014.940910>
- Kastlunger, B; Lozza, E; Kirchler, E; & Schabmann, A. (2013). Powerful authorities and trusting citizens: The Slippery Slope Framework and tax compliance in Italy. *Journal of Economic psychology*, 34, 36-45. <https://doi.org/10.1016/j.joep.2012.11.007>
- Kheder, Mehdi, Piri, Habib; Sotoudeh, Reza. (2024). Proposing a Model for Improving Tax Compliance Using the Grounded Method. *Financial Economics*, 18(2), 309-334. (In Persian) 10.30495/fed.2024.1968309.2800 doi: 10.30495/fed.2024.1968309.2800
- Moosavi, R; aghaei chadegani, A. and Kamali, E. (2024). Designing a model for using big data in the field of taxation of natural persons in order to prevent tax evasion. *Governmental Accounting*, 10(1), 207-224. doi: 10.30473/gaa.2023.68851.1672 (In Persian) doi: 10.30473/gaa.2023.68851.1672
- Mbu-Ogar, G. B. (2023). Government Accountability, Fiscal Integrity and Voluntary Tax Compliance: Evidence from Nigerian SMEs. *Nigerian Journal of Management Sciences*, Vol. 24(2a). <https://nigerianjournalofmanagementsciences.com/wp-content/uploads/2023/08/21>
- Kheder, Mehdi, Piri, Habib; Sotoudeh, Reza. (2024). Proposing a Model for Improving Tax Compliance Using the Grounded Method. *Financial Economics*, 18(2), 309-334. (In Persian) 10.30495/fed.2024.1968309.2800 doi: 10.30495/fed.2024.1968309.2800
- Osirim, M. (2023). Taxpayers' Perception of Public Sector Fiscal Responsibility and Voluntary Tax Compliance Behaviour in Rivers State, Nigeria. *Journal of Accounting and Taxation* 3(1). 1-23. DOI:10.47747/jat.v3i1.1065
- Otusanya Olatunde, Julius & Gbade Adeyeye, Babatunde & Ovienbor, Lucky, (2019). "Informal Sector Taxpayers' Perception of Influence of Government Accountability on Voluntary Tax Compliance and The Moderating Role of Fiscal Exchange," *International Journal of Contemporary Accounting Issues-IJCAI (formerly International Journal of Accounting & Finance IJAF)*, *The Institute of Chartered Accountants of Nigeria (ICAN)*, vol. 8(2), pages 1-20, September. Handle: RePEc:ris:ijafic:0021
- Oyunmi, O. R. (2024). Small and Medium Enterprises' Perception of Government Transparency and Tax Compliance in Lagos State: The Mediating Role of Taxpayers' Satisfaction with Revenue Utilization. *Lagos Journal of Banking, Finance and Economics*, 5(1), 154-168. <https://lagjma.unilag.edu.ng> > LJBFEI > article > view
- Prichard, W. (2009). The Politics of Taxation and Implications for Accountability in Ghana 1981-2008. IDS Working Paper 330. Brighton Institute of Development Studies. <https://hdl.handle.net/20.500.12413/4162>
- Rotberg, R; & Gisselquist, R. (2009). Strengthening African Governance: Index of African Governance Results and Rankings. Cambridge. World Peace Foundation. <https://ssrn.com/abstract=2466427>
- Sobhanian, Seyed Mohammad Hadi. (2024). Investigating the Effect of Policy Making in the Framework of Tax Governance and Awareness of the Allocation of Tax Revenues on the Level of Voluntary Compliance of Taxpayers. *Strategic Studies of Public Policy*, 14(51), 56-77. (In Persian). doi: 10.22034/sspp.2024.2027675.3639
- Sojoudi, Sakineh, Rizghi Ilkhchi, Hadi, Azizi Norouzabadi, Elmira. (2024). Factors Affecting Tax Compliance Based on the Theory of Planned Behavior: A Study of Taxpayers in Tabriz. *Iranian Journal of Tax Research*. 32 (62), 132-95. (In Persian) <http://taxjournal.ir/article-1-2403-fa.html>

Tubotamuno-Ojas, J. O; Eleba, A. N; & Moses, J. N. (2024). Tax compliance strategies on revenue generation in Rivers State. *Advance Journal of Management, Accounting and Finance*. 9(5), 76-94. <https://aspjournals.org/ajmaf/index.php/ajmaf/article/view/96>

Yu, N; Liu, D; & Wan, H. (2025). Flowing toward transparency: impact of China's water resource tax policy pilot on corporate water disclosure. *Sustainability Accounting, Management and Policy Journal*, 16(2), 484-520. DOI: 10.1108/SAMPJ-03-2024-0199

